

Κέντρο Μέριμνας
Οικογένειας και Παιδιού

Εθνικό Κέντρο
Κοινωνικών Ερευνών

Σύνδεσμος για τα
Δικαιώματα της
Γυναίκας

Πανεπιστήμιο της Ισλανδίας
Ινστιτούτο Κοινωνικών
Επιστημών

«Γυναίκες Αρχιτεκτόνισσες / Πολιτικοί Μηχανικοί: Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην εξισορρόπηση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής»

Ναταλία Σπυροπούλου
Ερευνήτρια ΕΚΚΕ

Ποιοτική έρευνα με δειγματοληψία χιονοστιβάδας

- 10 Ημι-δομημένες Συνεντεύξεις
- Αρχιτεκτόνισσες και πολιτικούς μηχανικούς με ανήλικα παιδιά
- ελεύθερες επαγγελματίες, υποαπασχολούμενες - άνεργες

Στο δείγμα μας:

- 6 αρχιτεκτόνισσες και 4 πολιτικοί μηχανικοί
- Ηλικίας από 33 έως 56 ετών (διάμεσος 41 έτη, μέσος όρος 44.1 έτη)
- 7 έχουν 1 παιδί, 2 έχουν 2 παιδιά και 1 είναι τρίτεκνη
- 7 είναι παντρεμένες, 2 διαζευγμένες και 1 συζεί με τον πατέρα

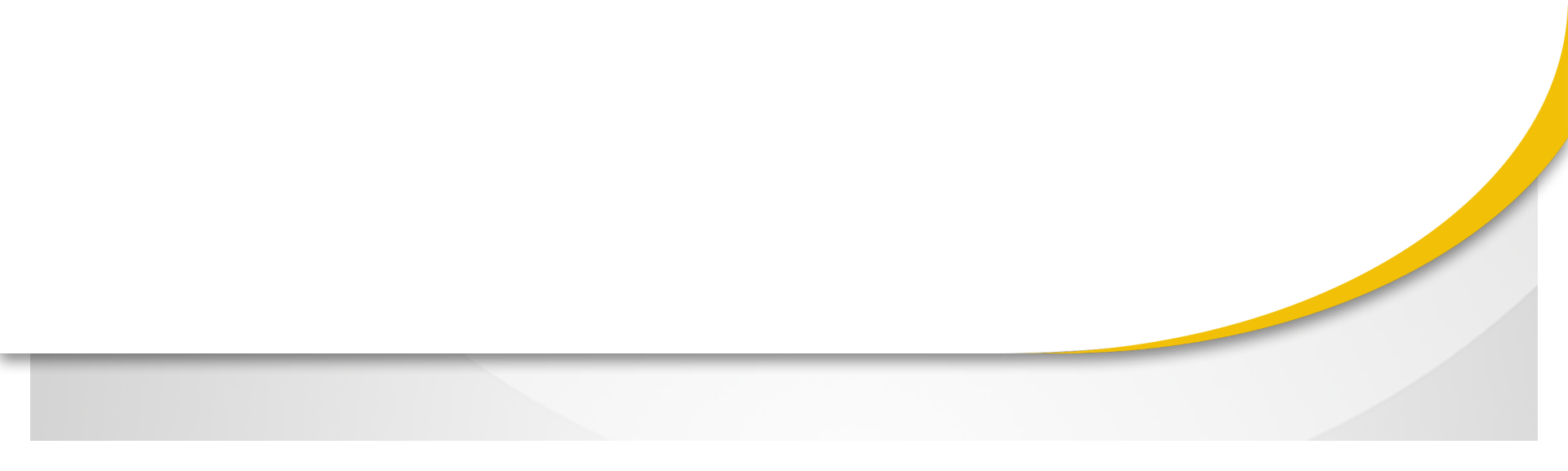
Επιπλέον:

- 4 προέρχονται από οικογένειες που έχουν σχέση με το επάγγελμα
- 6 έχουν/είχαν σύζυγο του ίδιου επαγγελματικού χώρου

Τα κύρια χαρακτηριστικά του επαγγέλματος

- Οι αρχιτέκτονες και οι πολιτικοί μηχανικοί ανήκουν στη γενική επαγγελματική κατηγορία των «διπλωματούχων μηχανικών» μαζί με άλλες 17 υπο-κατηγορίες.
- Η δραστηριότητα του Πολιτικού Μηχανικού και του Αρχιτέκτονα είναι θεσμοθετημένη και κατοχυρωμένη με το Νόμο 4663/1930.
- Για την εξάσκηση του επαγγέλματος οι Διπλωματούχοι Μηχανικοί πρέπει να είναι μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ) και να έχουν άδεια άσκησης επαγγέλματος
- Σε έρευνα του ΤΕΕ το 2009, το 50% των αρχιτεκτόνων ήταν άνδρες και το 50% γυναίκες. Στους πολιτικούς μηχανικούς, οι άνδρες αποτελούσαν το 73%, ενώ οι γυναίκες το 27%.
- Η πλειονότητα των Αρχιτεκτόνων και των Πολιτικών μηχανικών απασχολείται στον κατασκευαστικό κλάδο.
- Η συντριπτική πλειονότητα των Αρχιτεκτόνων και των Πολιτικών μηχανικών εργάζονται ως αυτοαπασχολούμενοι.

Άξονες της παρουσίασης των ποιοτικών ευρημάτων

- 1. Η επαγγελματική ζωή**
 - 2. Η οικογενειακή ζωή**
 - 3. Η ισορροπία επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής**
 - 4. Οι επιπτώσεις της κρίσης**
-

1. Επαγγελματική ζωή

Από τις 10 γυναίκες, οι 8 δηλώνουν εργασιακή εμπειρία 13 έως 33 χρόνια

Όλες ξεκίνησαν την επαγγελματική τους πορεία ως εργαζόμενες (με δελτίο παροχής υπηρεσιών) σε κάποιο γραφείο, εκτός από δύο που είχαν έτοιμες δουλειές από την οικογένειά τους.

Οι κύριοι λόγοι ήταν: η απόκτηση εμπειρίας και η εξοικείωση με τις δραστηριότητες και τις απαιτήσεις του επαγγέλματος.

Μόνο 3 συνέχισαν να εργάζονται σε γραφείο μέχρι και την κρίση. Οι υπόλοιπες προχώρησαν -μετά από κάποια χρόνια- στη δημιουργία δικού τους γραφείου.

Οι κύριοι λόγοι ήταν: η προσωπική επαγγελματική ανέλιξη, η αυτονομία και η ευελιξία στην άσκηση του επαγγέλματος, οι καλύτερες απολαβές, αλλά και η καλύτερη διαχείριση των οικογενειακών τους υποχρεώσεων

Η κυριότερη δυσκολία που αναφέρθηκε για το επάγγελμα του αρχιτέκτονα και του πολιτικού μηχανικού ήταν οι πολλές ώρες εργασίας.

«Είχε μίνιμουμ 8 ώρες. Παλιά, δουλεύαμε και 10 και 12 ώρες και Σάββατα και Κυριακές πολλές φορές».

Ικανοποίηση από το επάγγελμα

Μέχρι και την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης οι συνεντευξιαζόμενες δηλώνουν πολύ ικανοποιημένες από το επάγγελμα τους και από το εργασιακό περιβάλλον τους.

- *«Και πέτυχα τα πολύ καλά χρόνια εγώ. Όταν πρώτο ξεκίνησα δεν προλάβαινα να φάω... Μέσα σε μια μέρα έτρεχα σε τρεις οικοδομές. Όλο αυτό το πράγμα, η οικοδομή, μου άρεσε πάρα πολύ. Πάρα πολύ!».*
- *«Μπορείς να ζεις δηλαδή μέσα στην αρχιτεκτονική, εάν σου αρέσει. Γιατί σου τα δίνει όλα. Όλα! Τα πάντα! Την επαφή με τον άνθρωπο, την επαφή με την τέχνη, την επαφή με την πολιτική, με τα πάντα! Μου αρέσει πολύ αυτό το επάγγελμα. Πιστεύω ότι έχει απεριόριστες δυνατότητες».*

2. Η οικογενειακή ζωή

Οι ελεύθερες επαγγελματίες του δείγματός μας απέκτησαν οικογένεια μετά τα 35 έτη (εκτός από 2 οι οποίες την απέκτησαν πριν τα 28 έτη).

Οι απαντήσεις για το αν ανέβαλαν τη δημιουργία οικογένειας για επαγγελματικούς λόγους είναι μοιρασμένες στο δείγμα μας.

Ο καταμερισμός της εργασίας μεταξύ των δύο φύλων, τόσο όσον αφορά τη φροντίδα του παιδιού, όσο και τις οικιακές εργασίες εξακολουθεί να είναι άνισος.

Οι ευθύνες βαραίνουν κυρίως τις γυναίκες και αυτές με τη σειρά τους, χρησιμοποιούν στην πλειονότητά τους έναν συνδυασμό άτυπων δικτύων, έμμισθου προσωπικού και υποδομών φροντίδας προκειμένου να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις.

- *«Εγώ! Δηλαδή τα ψώνια εγώ, καθαριότητα εγώ, σχετικά με το σπίτι εγώ. Ε! Άμα βάλουμε και το παιδί θα έλεγα στην αρχή 95%-5% και τώρα πια 80%-20%, δηλαδή 80% εγώ...»*

3. Η ισορροπία οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής

Οι περισσότερες μητέρες αρχιτεκτόνισσες και πολιτικοί μηχανικοί πιστεύουν ότι η εξισορρόπηση καριέρας και οικογένειας, ειδικά στην Ελλάδα, είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Κι αυτό, διότι πάντα το βάρος τείνει να γέρνει είτε προς την μία είτε προς την άλλη πλευρά.

- *«Ότι προσπαθείς να είσαι στο ένα συνεπής και χάνεις το άλλο...»*
- *«Είναι και τα δυο πολύ απαιτητικά. Αν είσαι και τελειομανής, είναι αδύνατο να κάνεις και τα δύο τέλεια. Οπότε αναγκαστικά ή δεν θα γίνει κανένα από τα δύο τέλεια ή άμα το ένα γίνει, το άλλο θα μείνει αρκετά πίσω».*
- *«Συνήθως έκανα ή το ένα ή το άλλο. Γιατί έτσι γίνονται σωστά τα πράγματα. Αφιερώνεσαι κάπου και βγαίνει ένα καλό αποτέλεσμα. Βέβαια, άμα έχεις παιδί δεν γίνεται αυτό το πράγμα».*

Έτσι λοιπόν, σε περιόδους που το μεγαλύτερο βάρος έπεφτε στο επαγγελματικό κομμάτι, μετά οι μητέρες διαπίστωναν ελλείψεις και προβλήματα στην οικογενειακή τους ζωή.

Αντίστοιχα, σε περιόδους που η ανατροφή του παιδιού απορροφούσε το μεγαλύτερο μέρος του ατομικού τους χρόνου, η αδυναμία ανταπόκρισης ή η μερική αποχή από τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις είχε αρνητικό αντίκτυπο για τις ίδιες.

- *«Και πάντα, όταν είχα τη φουλ δουλειά, μέσα μου έλεγα ότι έλειπα από το παιδί μου. Και τώρα ότι μου λείπει η δουλειά μου».*

4.α. Οι επιπτώσεις της κρίσης στο επάγγελμα

1) Στις αυτοαπασχολούμενες με δικά τους γραφεία

- Μείωση του όγκου των εργασιών και των ωρών εργασίας
- Αλλαγή του είδους των εργασιών- ενασχόληση με διεκπεραιωτικές εργασίες
- Μείωση των αμοιβών
- *«Τώρα τα πράγματα σέρνονται πια...Δηλαδή είμαστε στη φάση που έχουμε 2-3 δουλειές το χρόνο. Και απλώς, πασχίζοντας, συντηρούμε τα γραφεία μας».*

2) Στις αυτοαπασχολούμενες που εργάζονταν σε εταιρείες

- Αποχώρηση από την εταιρία
- Υποαπασχόληση και ανεργία
- *«Αυτό που συνέβη τελικά με εμένα και αναγκάστηκα να σταματήσω είναι ότι... σταμάτησε να με πληρώνει..»*

Αποτέλεσμα: Η έλλειψη απασχόλησης και η απώλεια εισοδημάτων που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ολοκληρωτική.

4.β. Οι επιπτώσεις της κρίσης στην οικογενειακή ζωή

Η κρίση έχει οδηγήσει τις περισσότερες οικογένειες σε περικοπές μέρους των δαπανών, τόσο όσον αφορά στις δραστηριότητες των παιδιών, όσο και σε σχέση με τις οικιακές εργασίες. Η κατάσταση αυτή έχει προκαλέσει επιπλέον ψυχολογική και σωματική επιβάρυνση στις μητέρες, οι οποίες και επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος των συνεπειών αυτών.

- *«Κουράζομαι πολύ περισσότερο από ότι κουραζόμουνα παλαιότερα. Τώρα δηλαδή και δουλεύω και βοηθάω τη μικρή στα μαθήματα και κάνω τις δουλειές του σπιτιού μόνη μου και όλα τα κάνω σχεδόν μόνη μου. Συν τη ψυχολογική κούραση, με την έννοια ότι στεναχωριέμαι με όλη αυτή την κατάσταση που επικρατεί».*
- *«Ενώ είχα λίγο χρόνο, μπορούσα να κάνω πολλά πράγματα με τα παιδιά, τα οποία είχανε οικονομική επιβάρυνση... Τώρα υπάρχει περισσότερος χρόνος, αλλά λόγω της οικονομικής κρίσης δεν μπορώ να κάνω πολλά πράγματα».*

4.γ. Οι επιπτώσεις της κρίσης στην ισορροπία επαγγελματικής-οικογενειακής ζωής

Η σημερινή κρίση έχει επιφέρει σημαντική επιδείνωση στην επαγγελματική καριέρα των γυναικών, ωστόσο έχει -κατά κάποιο τρόπο- συμβάλει στην πιο ενεργή συμμετοχή τους στην οικογενειακή ζωή και στην ανατροφή των παιδιών.

- *«Τώρα θα μπορούσα θεωρητικά να πάρω γυναίκα να μου κρατάει το μωρό και να ασχοληθώ. Αλλά, δεν υπάρχει λόγος κανένας αφού δεν έχω αντικείμενο [εργασίας]».*
- *«αν ήμασταν σε μια άλλη περίοδο, με πάρα πολύ δουλειά ίσως και εγώ να είχα παρασυρθεί να ήμουν λιγότερες ώρες στο σπίτι και να αφιέρωνα για το παιδί και για τον άντρα μου λιγότερο [χρόνο]. Επηρεάζει. Η κρίση ήτανε στη δουλειά, αλλά για την οικογένεια νομίζω ότι ήταν ένα καλό κομμάτι. Γιατί αφιερώνω πιο πολύ [χρόνο] στο σπίτι».*
- *«Θα μπορούσε, αν υπήρχε δουλειά, να είμαι πολύ πιο μέσα στο επάγγελμα, αλλά η κρίση με έχει λίγο αποτραβήξει. Είναι γιατί δεν υπάρχουν δουλειές. Ως μητέρα υπάρχει αυτό το αντιστάθμισμα, επειδή έχω το χρόνο να είμαι πολύ πιο ενεργή ως μητέρα. Οπότε, η στεναχώρια που φέρνει το ένα, αντισταθμίζεται από το άλλο».*

Συμπεράσματα

Το επάγγελμα του αρχιτέκτονα και του πολιτικού μηχανικού έχει πληγεί σημαντικά από την κρίση με αποτέλεσμα οι γυναίκες του δείγματός μας να βιώνουν καταστάσεις υποαπασχόλησης, 'ανεργίας' και αδράνειας, χωρίς ορατές προοπτικές ανάκαμψης.

Η κρίση στο επάγγελμα έχει όμως συμβάλλει στην ενεργητικότερη συμμετοχή τους στην ανατροφή των παιδιών. Ειδικότερα όσες έχουν μικρά παιδιά σήμερα, αφιερώνουν περισσότερο χρόνο από ότι οι μητέρες επαγγελματίες που μεγάλωναν μικρά παιδιά την εποχή πριν την κρίση, όταν οι επαγγελματικές υποχρεώσεις ήταν πολύ μεγαλύτερες.

Ωστόσο, οι νέες αυτές συνθήκες δεν οδηγούν στην εξισορρόπηση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, αλλά μάλλον στην απώλεια της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

Η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής για τις γυναίκες αρχιτεκτόνισσες – πολιτικούς μηχανικούς εξακολουθεί να παραμένει ζητούμενο.

- *«Δεν είναι εύκολο να βρεις ισορροπίες και στην επαγγελματική ζωή, οικογενειακή ζωή και σαν προσωπικοί ρόλοι μάνα, επαγγελματίας, φίλη, σύζυγος, όλα».*

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

Κέντρο Μέριμνας
Οικογένειας και Παιδιού

ΕΚ
ΚΕ

Εθνικό Κέντρο
Κοινωνικών Ερευνών

Σύνδεσμος για τα
Δικαιώματα της
Γυναίκας

Πανεπιστήμιο της Ισλανδίας
Ινστιτούτο Κοινωνικών
Επιστημών